

SYNESIUS

Synesius de Somniis translatus á Marfilio Ficino

Florentino ad Petrum Medicem.

Etus mos est maximéque Platonicus sub quodam uiliori prætestu grauiora occulere philosophiæ mysteria, ne forte quæ summo cum labore adiuuenta sunt, pereât. ne ué interea coinquinentur, si uulgo palam exposita fuerint. Hunc itaque morem, nos í hoc opere pro uirib⁹ secuti sumus. utrum uero, & id cõsecuti sim⁹, & cætera antiquorum more abunde tractauerimus, diiudicare poterunt, qui hæc philosophico ingenio legerint.

Vaticinium eorum quibus homines student optimum esse.

I somni sunt prophetae, & quæ in somnis uidentur, hominibus exhibent in uolucra futurorum, sapientes quidem erunt, certi uero non erunt, quatenus sapientia somniorum in ipsa consistit in certitudine. occultauerunt enim dii uitam hominibus. nam maxima sine labore cõsequi proprium diuinitatis est bonum. apud nos autem non solum uirtutes, sed cætera quoq; præclara sudore quæruntur. Vaticinium uero, maximum uidebitur esse bonorum. ipsa nanq; notitia, & omnino cognitionis ipsius facultate, tum deus homini, tum homo bestia præstat. Sed deo quidem ad cognitionem sufficit, ipsa natura. homini uero uaticinium longe plus affert quam cõmunis notitia ferat. uulgus enim præsentia tantum nouit, futura uero coniectat. Solus autem Chalchas in contione græcorum omnium nouit quæ sint, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur. hanc igitur ob causam apud Homerum res deorum ex ipsa Iouis sententia pendent, quoniam prior extitit, pluraque nouit, eo ipso quod antiquior est. ætatem enim cõtendere in carminibus arbitror, quoniam beneficio temporis plura nosse contingit, quãdo quidem notitia ipsa est sane honoratissimum. Siquis autem ex aliis carminibus adductus existimet Iouis imperium in manu potestate cõsistere, quod ait hic robore præstantior est, is moleste poema interpretatur, nec intelligit, quæ in illo est philosophiam nihil aliud deos esse dicentem quam mentes. sic rursus ad id quod ait uiribus excellere, esse etiam generatione prioré adiungit, cû ioué dicat mentem antiquiorem. Mentis autem ipsius robur, quid nam est aliud quam prudentia? Quisquis igitur deus est, dignusque qui aliis præsit, censetur, is cum mens sit, sapientiæ præstantia imperat. Quare quod ait. Robore hic excellentior cum eo quod est plura nouit, idem nobis significat, Et propterea

DE SOMNIIS

propterea fertur etiam sapiens deo similis, quod tum mente propius esse conetur, tum se circa intelligentiam exerceat, qua diuina constat essentia. His igitur rationibus demonstratum sit, uaticinium eorum, quibus homines student, optimum esse.

In mundo tanquam uno quodam animali res alia signa aliis exhibent.

I autem per omnia significantur omnia. quippe cum omnia in uno animali mundo sint germana, atque sunt haec ueluti omniformes litterae, sicut in libro, sic in uniuerso signatae, partim quidem phoeniciae, partim uero aegyptiae, partim assyriae. has autem sapiens ipse legit. Sapiens uero, qui naturam didicit rerum, & alius quidem legit alias, & hic magis, ille minus. Quemadmodum hic quidem paulatim, per syllabas, iste uero dictionem simul totam, ille denique orationem similiter. Ita sane sapientes futura prospiciunt, alii suspicientes astra, alii flamas, siue manentes, siue currentes, alii in uisceribus futura rimantes, alii in garritibus auium, obseruantes interim qua uolent, ubi ue insideant. sunt & qui perspicua futurorum signa coniectant ex uocibus, & concursibus, siue casibus accidentibus alteri, Quippe cum omnibus omnia signa sint, quapropter si aues sapientes forent, artem certe uaticinandi ex hominibus collegissent, quemadmodum nos ex illis peritiam cumulauius. sic enim nos illis, quemadmodum & illae nobis, occurrimus nuper, & olim, & ad dextram, atque sinistram,

Ea est mundi concordia, ut alia trahantur ab aliis, atque conspirent.

Umenim uniuersum hoc sibi met sit compatiens, atque conspirans, oportet, partes congruenter inter se conuenire, utpote quae unius aequae totius sint partes. Consideratione uero dignum est, utrum huc tendant illices, uel motacillae magorum. Mundana enim sicut ex se uicissim significantur, sic inuicem permulcentur. Iam uero sapiens est, qui mundanarum partium cognationem tenet. trahit enim per aliud, aliud praesentia tenens, uelut pignora quaedam procul absentium, uoces uidelicet, & materias, atque figuras, perinde sicut in nobis, dum interius patitur aliquid, aliud quoque compatitur. malumque digiti in emunctorium saepe resultat, dum inter haec multa minime patiuntur. ambo enim illa, & unius animalis sunt membra, & habent aliquid inter se cognatius, quam cum caeteris. Atqui & alicui deo ex deorum numero mundanorum lapis hic, herba ue congruit, quibus quasi compatiens naturae cedit, ac ueluti fascinat. quemadmodum qui grauem pulsat uocem, commouet subito non proximam sexquioctauam, sed sexquitercia

L ii

& acutam nomine netem. hæc enim propius sibi inuicem congruunt. Est enim in partibus sicut concordia quædam, sic insuper, & discordia. nam mundus hic non est simpliciter unum, sed ex pluribus unum. suntque in eo partes partibus consentientes interim, atque dissidentes. ita tamen ut earum dissensio ad consensionem uniuersi conducatur, sicut lyra constitutio quædam est tonorum dissonantium, atque consonantium. Ipse uero ex oppositis unum ad harmoniam, & lyram pertinet, atque mundum.

Solum quod mundo connexum est à mundanis trahi potest.

Rchimedes siculus optabat situm aliquem extra terram, ita sperans se contra totam terram libraturum. Aiebat enim dum esset in ea, se contra eam non habere potentiam, qui uero sapiens, aliqua in re est circa mundi naturam, si extra ponatur non habebit ulterius, quo pacto sapientia hac utatur, Ipso enim ad se ipsum utitur. In interrupta igitur cõtinuitate, hæc frustra sapit, signaque huic obseruata carent anima. Atqui quantum extra mundum extat diuinum, Id omne fascinari non potest, huic illud simile, qui emissus est, nihil curat, mentis nanque naturam illecebræ nõ attingunt. quod uero passiuum est illecebris demulcet, & trahitur. Prouinciam quidem & latitudinem uaticiniis expiationibusque præbent eorum, quæ in mundo sunt, multitudo simul, atque cognitio distantium, quidem multitudo, unitorum uero cognatio. Expiationes quidem solemnitatesque, sed nihil in præsentia sermo moueat ciuili tantum legi fidem adhibens, uaticinium uero recipere tutum est, nam & ipsi uis totum per ea, quæ intus habentur est comprobatum. Quantum uero ad præsens spectat, licet optimum seligere impensiusque in eius consideratione uersari, dum interea propriam uaticiniis omnibus habemus obscuritatem, adeo. ut nulla eius species ex hoc ipso reiicienda sit, quod pariter est in tota integræque natura. Iam uero ratio declarauit, id quoque uenerandum esse, ut quemadmodum in sacris est secretum, sic & oracula non omnibus sint aperta. hinc & qui in pythia dat responsa $\lambda\omicron\zeta\iota\alpha\varsigma$. id est obtiquus, & contortus est appellatus, quoniam & ligneum parietem, quem phæbus atheniësis attulit, in salutem frustra uulgus audisset, nisi Themistocles oraculi mentem intellexisset, quã obrẽ neque uaticiniũ somniorũ propterea respuendũ erit, quod sit obscurũ, siquidẽ obscuritatẽ hêt cũ cæteris oraculisq; cõmunem.

De intellectu, & ratione, & phantasia.

Studendum uero huic maxime præ cæteris disciplinis, quoniam am ex nobis hæc est, & intrinsecus, & unius cuiusque animæ propria

DE SOMNIIS

propria. Intellectus enim entium species habet, quemadmodum antiqua tradit philosophia. Nos quoque adiungere possumus, sicut intellectus species habet eorum, quæ sunt, sic animam eorum, que fiunt species possidere. Nempe sic se habet intellectus ad animam, quemadmodum ens se habet ad generabile. Si igitur permutatim accommodetur primum ad tertium, & secundum ad quartum, uicissimque rependatur, nihilominus uera loquemur, sequentes scientiæ terminos. Sic itaque demonstratum fuerit, quod nobis placet, animam uidelicet eorum, quæ fiunt, species possidere, habet igitur omnes, producit uero in actum in primis, quæ & conueniunt maxime, atque phantasiam illuminat quasi speculi more, per quam animal, quæ manet intus aduertit. sicut igitur neque in intellectu ipsius actiones animaduertimus, antequam ipsi communi nuntiet ipsa potentia præsidens, atque quod non peruenit in eam, latet & animal, sic neque, quæ in prima sunt anima, solemus animaduertere prius quam in phantasiam eorum signacula ueniant. Atque uidentur hæc uita quædam existere aliquantum inde sublapsa, & subsidens in ipsa proprietate naturæ, sentiendi utique uires sunt penes ipsam, Et enim colores uidemus, & uoces audimus, & uehementissimum percipimus tactus impulsus, dum instrumentales corporis partes nihil agunt. Forte uero nihil prohibet eiusmodi sentiendi genus esse sacratius. Nam & per hoc diis quoque nonnunquam propinquamus monentibus, & prædicentibus, atque simpliciter consulentibus, quapropter sicui thesaurus cotigerit somni donum non admodum admiraretur, neque si quis cubitum profectus musarum expers interdormiendum in musas incidere, & partim quidem loquens, partim uero audiens idoneus poeta prodierit, quod & nostrum attulit seculum, neque hoc quidem uideretur profus inopinabile. Mitto equidem impræsentia diuulgatas somni dotes, quibus sæpe ab insidiis liberantur, & quot hominibus somnus accedens medicus aduersam expulit ualitudinem. At quando ad absolutissimam æternorum contemplationem uiam patefacit animæ non speranti, neque etiam cogitanti, hoc quidem munus est in ordinem rerum eminentissimum, naturam uidelicet supergredi, atque cum ipso intelligibili illum denique copulare, qui illinc usque adeo aberrauerat, ut neque unde uenit animaduertent.

De potestate phantasie spiritusque phantastici,

s I quis autem magnum quiddam existimauerit quidem adscendum in sempiterna, neque tamen confidat phantasie facultate

L iii

DE SOMNIIS

in primum. Sensus autem sine medio factus, & animæ propinquior est, & certe diuinius.

Phantasia est perspicacior, quam sensus exterior.

T uero si corporeos quidem sensus ob cognitionem honorātes, quoniam maxime cognoscimus, quæ cernimus, phantasia respicimus tanquam infideliorem sensu, uidemur non satis animaduertere. ne oculum quidem ipsum uere omnia nobis ostendere, sed aliud nec ostendere, aliquid quoque mentiri, tum per naturam eorum, quæ uidentur, tum per naturam instrumentorum. Sane ex interuallis minora, maioraque eadem offeruntur, & quæ uidentur per aquam grandiora nobis occurrunt, ac remus occurrit fractus, accedit, & debilitas oculi. Nam & lippus oculus cōfusa indiscretaque obijcit. Quicūque igitur phantastico languet spiritu, ne exigat perspicua discretaque uisa. qui uero sit eius morbus, & quibus de causis langueat, hebeteturque, quibusue purgetur, atque defecetur, & in naturalem restituatur puritatem, à philosophia secreta tibi est perdiscendum, à qua mysteriis purificatus & diuinus euadit. atqui & influxus exteriores effugiunt, antequam deum spiritus intromittat, et quicumque uictu quodam secundum naturam hunc conseruat purum, hoc utitur admodum præparato à deo, ut hac insuper rationem unum eiusmodi sit communissimum. Percipit enim eiusmodi spiritus animæ quoque ipsius affectionem, neque compassione caret ad ipsam. sicut terrenum corpus huic circumdatum. hoc enim & oppositas conditiones habet præstantioribus affectionibus animæ. At primum eius propriumque uehiculum, anima quidem bene se habente tenuatur, æthereamque sortitur conditionem, habente uero se male, hebetescit, euaditque terrenum. Omnino uero hoc est rationis interuallum, irrationalisque naturæ, & incorporei gradus, atque corporei, & terminus utriusque communis. perque hoc medium diuina coniunguntur extremis, hac utique ratione arduum est, naturam eius philosophia comprehendere,

Spiritus phantasticus est primum animæ uehiculum.

U Endicat enim sibi spiritus hic aliquid uelut proprium, tanquam ex uicinis quibusdam ab extremis utrisque, & quæ tam longe disiuncta sunt, occurrunt in una natura. atqui essetiam phantasticæ latitudinem natura per multas rerum sortes extendit, Descendit utique usque ad animalia, quibus non adest ulterius intellectus, neque tunc est uehiculum diuinius animæ, sed subiectis præsidet uiribus, atque est animalis ipsius ratio, multaque per phantasticam hæc

SYNESIVS

essentiam sapit animal, agitque decenter, purgatur & in brutis, adeo ut præstariius aliquid inseratur, tota quinetiã genera dæmonũ ex eiusmodi uita suã fortiuntur essentiã. illa enĩ ex toto suo esse imaginaria sunt. et iis, quæ fiunt int^o imaginata. Homo quinetiã multa p hanc exer cet et solã, aut si p aliud, p hãc utiq; magis. Intelligẽtias nanq; edere non sine phantasia solemus, nisi forte quis piã ad breue imaterialẽ attigerit speciẽ, phantasia uero supergredi, non minus est arduum, quam beatum. Hinc Platonium illud. optabile illud est imprimis satisque factum, sicui uel in senectute mens, sapientiãque contigerit, significans intelligentiam absque phantasia lucentem. quippe cum præcedens communis que uita phantasiæ sit propria, uel saltem phantasia utentis intelligentiæ.

Spiritus phantasticus inter æterna, & temporalia medius est, quo & plurimum uiuimus.

Ro inde spiritus hic animalis, quem beati spiritalem quoque animam uocauerunt, fit deus, & dæmon omniformis, & idolum. In hoc etiam anima pœnas exhibet. de hoc consentiunt & oracula, uita i hoc animæ comparantes imaginatiõibus somniantiu, Philosophia quinetiam comprobat præcedentes uitas esse præparationes quasdam ad uitas subinde sequentes, dum & optima in animabus affectio, uel habitudo spiritum eiusmodi leuius efficit, abstergitque hitu dinis deterioris profunditatem. Tractibus igitur naturalib⁹, aut attollitur in sublime ob caliditatem, atque siccitatem. Idque apud Platonem alarum assumptione signatur, & apud heracitum significat idem splendor siccus, anima sapiens, aut crassus humidusque fit spiritus, unde imergitur terræ secessibus, naturali pondere delitescens, expulsusque in subterraneam regionem. Hinc enim locus spiritibus humidis maxime congruit. Ibi que uita infelix degitur. & obnoxia pœnis licet autem tempore, & labore, uitiisque aliis animam purificatam rursus emergere, cursum enim per geminas agit uitas, uicissimque melioribus deterioribusque propinquat. eiusmodi spiritum mutuatur à sphaeris anima prima descendens, & hanc uelut cimbam ascendens commercium inicit cum mundo corporeo, atqui certamen agit eiusmodi, ut uel simul ducat, uel non remaneat simul. Nempe uix quidem, fieri tamen potest, ut dimittatur non sequens ulterius, nefas enim est notis non credere sacris. turpis autem accideret ad superos redditus. quando animæ non redderent alienũ. sed circa terrã relinqueret, quod desup acceperit

Atque

DE SOMNIIS

Atque hoc quidem uni, & secundo donum dei mysteriorumque acciderit. natura enim comparatum est, ut anima semel huic insita, uel simul impetum faciat, uel trahat, uel forte trahatur, omnino uero congregiatur donec unde uenerat, rursus ascendat. Qua propter cum ob deprauationem ingrauescit, contrahit secum animam, quæ permiserat id grauari, atque id est in quo eloquia semen in nobis intellectuale perterrent his uerbis, neque declines infra in obscurum mundum, cui profundum est semper infidele substratum, & infernus ater undique sordidusque gaudens idolo demens, quo eni pacto menti expedit, stupida uita demensque: at idolo, id est simulacro ob talem tunc affectionem spiritus inferior competit locus. Simile nanque gaudet simili.

Phantasticus spiritus potest purior, & impurior fieri leuior, atque grauior.

Roinde si per copulam unum conficitur ex ambobus, intellectus quoque propter oblectationem, aliquando se immergit. id autem malorum omnium est extremum, ne præsens quidem malum animaduertere, quo qui premuntur, non conantur emergere. quibus durissimum iam callum morbus obduxit. Ideoque cum nihil doleat amplius, merito neque curare contendunt. quam obrem poenitentia uim habet Peculiarem ad supera reducentem. Qui n, præsentem statum fert, ægre excogitat fugam. Itaque maxima purgationis pars est uoluntas. huius nanque munere tum facta tum dicta manû porrigunt. hac uero sublata omnis purgatoria machina caret anima. quippe cum maximum reconciliationis pignus ei desit, hanc ob causam, & hic, & ibi, punitiones ordini rerum maximum afferunt adiumentum, dum molestiam oblectamentis opponunt, stupidamque expurgant ex anima nostra lætitiā. Tum uero casus, qui præter merita dicuntur incidere, plurimum conferunt ad affectum, quo his afficimur extirpandum fortunis, certe eiusmodi apud eos, qui mentem habent, prouidentia confirmatur, quibus, & qui mente capti sunt diffidere de prouidentia solent. nullus enim relinquatur animæ locus, quo materiam fugiat si in nullum hic malum inciderit. Quapropter existimandum est inferioris prouiciæ præfides uulgares ad inuenisse prosperitates tanquam animalibus insidiaturas. Ita que hinc emigrantibus animabus obliuiofum contingere potu ali? dixerit, ingrediēti uero hanc uitā, aīæ potu obliuionis affert, cōditio suauis, & blāda. Cū n. ad primā uitā aīa descēderit mercede laboratura libeter sua euadit p mercēnaria. descēsus qdem hic

unioqgo

tendebat, ut ipsi uniuersi naturæ mysteriū adimpleret, ita regulis legis in-
 euitabilis ordinantibus. Fascinata uero materiæ donis perinde afficitur,
 atque illi, qui cum liberi sint, ad certum tempus mercede conducuntur
 ad opus, ubi ancillæ cuiusdam pulchritudine capti, moras trahere uolūt,
 ipsius amatae domino seruire constituentes. Iam uero nos quando ex
 profunda sententia, externisque circa corpus bona uidentur, oblecta-
 mur, consentire uidemur naturæ materiæ eam esse formosam. hæc autē
 conuentionem nostram pro arcano signat libello, atque si quando inde
 discedere tanquam liberi statuamus, profugos esse clamat, & reuocare
 conatur, ac tanquam fugitiuos seruos repetit, libellum in medium intro-
 ducens, tunc sane fortitudine, auxilioque diuino potissimum opus est
 animæ. quippe cum non sit leue certamen, sui ipsius abrogare confes-
 sionem, atque pactum. contingit autem, & uim inferri. pœnæ nanque
 ultrices materiales tunc & iuxta fatum mouentur aduersus eos, qui à le-
 gibus fati rebellāt. Atque id ipsum est, quod significant labores herculis
 & pericula, quæ oportuisse herculem tolerare, sacra testantur eloquia, &
 si quis alius fortiter pro libertate contendit, quod ad spiritum illuc usque
 traducat, quo naturæ manus minime porriguntur. at si intra terminos
 eius saltus acciderit, in angustum anima cohercetur, grauioribusque opus
 est certaminibus. tunc enim nobis ipsa non parcat, quasi uideamur iam
 alieni, & si de ascēsu desperet, pœnas exigit pro conatu, uitasque promit
 non ab utrisque iam dolis, quæ Homerus occulte significat tradens, du
 a se materiæ portiones, duplicem distribuens fati cōditionem, a quo
 bonum quidem nunquam est sincerum. Iam uero & aliquis deterio-
 rem sortem patitur temperatam.

Quam utilis sit pœnitētia delictorum, quā perniciosus mortaliū amor.

Mnino uero uitæ omnes in errore uersantur, errore inquam,
 ubi post primum descensum nō fit subito reditus. Confide-
 ra utique quanto interuallo spiritus hic nobiscum negocia-
 tur. cum enim deorsum inclinatur anima, spiritum quoque grauesce-
 re immergi que sacrū tradit eloquiū, quousque regionē subeat undiq;
 tenebrosam. cum uero resurgit anima, spiritum etiam comitari, qua-
 tenus sequi ualet. ualet autem, quousque in gradum peruenerit om-
 nino distantē. audi iam quid hac de re eloquia doceant. neque etiā abie-
 ctissimū hoc materiæ p̄cipitio derelinques. sed etiā simulacro portio est
 in regione undiq; lucida. Regio uero hac regioni undiq; tenebræ prorsus
 opponitur

DE SOMNIIS

opponitur, tam & si hoc in loco nemo sic acute nimum interpretatus fuerit. non enim solam in sphaeras naturam inde profectam reuocare uideatur eloquium. uerum etiam si quid ex igni sublimi, uel aere in naturam simulacralem anima contraxit ex alto descendens prius, quam cortice terrenum indueretur, atque ex hoc ipsum ex aere igneque supremum inquit, una cum parte meliore ad superos reuocari. Quod enim dicitur materiae abiectissimum significare diuinum corpus non potest. Iam uero ratio dicat, quae nam comunicant conferuntque, ad unum non posse mutua quadam habitudine, iuncturaque, & perseverantia iter se carere, praesertim, quorum uicinae sunt regiones, quemadmodum ignis est orbiculari corpori proximus, atque non sicut terra rerum tenet extremum. Quod si meliora deterioribus quandoque cedentia comunionem fruuntur, conficiunt in materia corpus indissolubile, tanquam formatum ab eo, quod in congressu permissum est imperare. forsitan & deteriora non reluctancia aduersus actum actionem uel animae, sed mansueta, & obedientia prorsus, atque sequentia, mediam que naturam indissipabilem exhibitia ipsius animae primae ductu in sortem simul rediguntur aetheriam, comunicque tractu tolluntur ad supera, si non ad uniuersum summum, saltim elementorum, ita transeunt summitatem, attinguntque regionem utrinque lucentem. habet enim (ut inquit) quandam in se portionem, id est in ordine quodam corporis orbicularis recipitur. uerum de parte sortemque elementorum haec dicta sufficiant. Quae credere licet, atque non credere, essentiam uero corpoream, inde profectam negare non licet naturaliter anima reuolante attolli simul ex infimo sphaerisque coaptari, hoc est in naturam propriam quasi refundi.

Anima corpus habet caeleste pariter, & aereum quibuscumque ad supra reuolat.

Aequidē duae extremae sunt regiones atque sortes. Altera utriusque prorsus obscura, altera undique lucens, quae, & felicitatis, in felicitatisque sunt extremae sortitae. Tu uero quot existimas in mundi capacitate esse medias regiones, quae ex altera quidem parte sunt atrae, ex altera uero lucetes. in quibus omnibus anima una cum hoc spiritu uitam degit, species, & mores, & uitas alterne commutans. Cum igitur in propriam generositatem se recipit, ueritatis est penus, pura enim est perlucidaque, ac prorsus immaculata. est & deus, atque uates si libeat. cum uero delabitur, obtenebratur, erraticaque euadit, & medax. quod enim caliginosum est in spiritu rerum uerarum perspicuitatem capere nequit. Cum denique tenet medium, partim quidem aberrat, partim uero cōse-

quitur. Posses & hac ratione dæmonicam quoque naturam, eiusque ordinem explorare. In omnibus enim consequi uera, uel paululum aberrare diuinum est, aut prope diuinum. conditio uero aberrans in prædicendo ad eos necessario pertinet, qui ad naturam inclinantur assidue, quorum, & conditio passioni obnoxia est, ac prorsus ambitiosa. Hoc enim pacto subterranea subit, dimittitque deum, antiquioremque dæmonem. Sed alia ratione hunc recipit, aditque, & assequitur regionem naturæ præstantiori dicatam.

De Regione omnino lucida, & omnino obscura, atq; de media, & quomodo passim spiritus reuoluatur.

P Roinde ordinem animæ uiuentis in homine hinc deprehendere licet in quocunq; phantasticus spiritus purus est, atq; compositus, & uigilans, atque dormiens ueras rerum effigies accipit. Hic sane tunc pignus possidet, quo asseuerare possit ipsam animæ suæ figuram meliori sorte potiri. Neque leuiter in super uenari possumus. quæ nam potissimum animalis spiritus sit affectio ex imaginationibus, quas præcipue promit & in quibus se uersat. quando à nullo pulsatur extrinsecus. Philosophia huic suppeditante iudiciaria, atq; monente, ut hunc nutriamus diligentissimèque curemus, nequando aberret. Educatio autem optima est secundum intuentem percipientemque potentiam semper agere, & omnino ut intellectualis sit semper actus ipse precipuus animæ. Atque quod fieri potest absurdos temerariosque impetus conceptus phantasiæ semper anticipemus. Hoc autem est, ut imprimis ad optimum conuertamus. neque cum deteriore commercio ineamus. nisi quantum summa cogat necessitas. Intellectualis autem intuitus res quedam est, maxime omnium quæ in spiritu sunt concreta secernens. Extenuat enim ipsum clam supra quam dici possit, dirigitque, in deum, hic uero factus ad hoc idoneus trahit cognitione quadam diuinum spiritum ad animæ nostræ commercium. quæ admodum condensatione aliqua cohibetur, fitque angustior, quam ut implere possit sedes assignatas ei à prouidentia hominem effingente, quæ in cerebri sunt uentriculis, tunc sane natura uacuum in rebus non tolerante, spiritus malus insinuatur. Tunc uero quid non patiatur anima in execrabili malo assidue pressa, sic enī natura comparatū ē, ut spiritus ipsius sedes, in hoc ipso disposita uel peiori, quodam, uel meliori sint plenæ, & hoc quod malū pœna est ipiorum, qui diuinū eis sibi insitū inquirunt. illud uero bonū, aut finis ipse pietatis ē, aut pculdubio ppe finē.

Quomodo

DE SOMNIIS

Quomodo deprehendat aliquis puritatem sui spiritus, atque impuritatem, & qua ratione purificet.

Vm uero de uaticinio per somnia facto differere statuerimus, ne id homines spernerent, immo colerent, tanquam uitæ admodum profuturum, ad hoc sane phantasticam naturam curiose tractauimus, ex hac autem disputatione quod in præsentia confert, minus apparuit. Fructus autem præstantior est sani spiritus ad superna reductio. Lucrum certe animæ sacrum adeo, ut meditatio quædam religionis sit conari eiusmodi spiritum reddere uaticiniis aptum. Iam uero quidam hæc ob causam auuiditate uaticinii capti, mensam sacræ, atque mitem anteposuerunt turgidæ mæsæ, amaueruntque cubile purum, ac profus immaculatum. Per multum certe abest, ut qui in pythio tripode, phœbeaque lectica trahebat. moras ad uaticinium, his usuris noctes ibi protraheret in temperantiæ testes, Immo uero & obsecrabat deum, & uotis impensior incumbebat. Quod uero paulatim accumulatur, euadit denique multum, & quod per aliud efficitur, in maius denique desinit, dum uidelicet deum uehementius amare pergimus, atque ad hunc amorem cohortari eos, qui antea non amabant.

In primis elaborandum est, ut phantasticum spiritum habeamus purum, & uaticiniis aptum.

Non igitur spernendum est uaticinium nos ad diuina perducat, habensque prope assistens, quod est in animæ potentia præstantissimum. Neque uero ob hoc minor est utilitas animæ sic deo coniunctæ. quod in diuinum est recepta commercium. non enim interea deserit animal, nam & ex specula inferiora circumspicit multo plenius, quam si cum deterioribus sit commista, quæ propter permanens inconcussa, dabit eorum, quæ sunt imagines animali. atque id est, quod dicitur descendente non descendere, quando natura præstantior deterioré curat non detenta. Eiusmodi equidem uaticiniū, & adesse mihi opto, & affere filiis, cuius comparandi gratia longum iter aggredi non compellimur, nec extra fines enauigamus, quemadmodum ad Apollinis Pythii, uel Iouis ammonis oraculum, sed sufficit dare se somno lætis manibus, diuinisque laudibus celebratis, huic illud simile. hæc autem læta prius, & puri coloris amictus induta Mineræ uouet. Sic itaque somniū explorabimus, quemadmodum forsitan optauit Homerus. Iam uero si paratus fuerit, aderit, qui procul eë dicitur euestigio deus, quicquid nobis nihil eiusmodi operatis, sed tantum dormientibus ubique sit præsens, atque hæc quidem

M

SYNESIVS

est mysteriorum tota tractatio, propter quã nemo unq̃ inopiam accu-
 fauit, quasi propterea minusq̃ diuites consequatur. Plerã que res publi-
 cæ factorũ antistites ex nobilissimis ditissimisque, sicut Athenienses clas-
 sis gubernatores eligunt, apudq; illos opus est magnificis sumptibus, &
 fortuna non parua, ut aduehatur herba cretensis, & ægyptia penna. osq;
 hibericum ac per iouem siquid prodigiosum i profundo maris nasci-
 tur, atq; nutritur, siue occidente sole, siue oriente. Traduntur enim eius-
 modi quædam & alia eiusdem generis plurima de illis, qui uaticinium
 acceptum forinsecus machinantur. quibus suppeditandis nullius suf-
 ficit priuati facultas, somnium uero uidet, tam q̃ paruũ, q̃ qui magnũ
 possidet censum. & qui uictus extremitate laborat. uidet speculator pa-
 riter, atque mercennarius, nec ciuis aliter, quam peregrinus, nihilo uero
 differt apud deum ad uaticinium bubulcus mancipiumque, & insanus
 à cæteris. Quod sane huius conditio uaticinii admodum populis ẽ, cer-
 te est humanissimum, quod simplex ac perse paratissima, est admodum
 philosophicum, quod non uiolenta, proculdubio piũ, quod adest ubiq;
 quod ue cogimur adhibere aquam, aut petram, aut hiatus terræ, diuinif-
 simum merito iudicatur. Decebat & iter prima laudare, quod eiusmodi
 uaticinii gratia ne ab uno quidem negocio uitæ distrahimur, neque
 tempus conterimus ullum. nemo enim post habitis necessariis presen-
 tibusque negociis cubitum abit domum ad somnium constitutum, sed
 tempus ipsum duntaxat, quod necessarium est animali conterere natu-
 ræ istaurandæ gratia, cum substãtia nobis ad perpetuam uigiliæ actio-
 nem sufficere nequeat, tempus inquam hoc nobis, hoc ipsum ultro lar-
 gitur, quod & dici solet, ociũ negocio maius coniungens nimirũ opta-
 bile. necessario, ac bene esse cũ simpliciter esse. Contra uero circa præ-
 sagia, illa, quæ instrumentis uariis aduenire solent optime nobiscum
 actu existimandum est, si dum plurimam uitæ partem sibi uendicat. In-
 terea concedant aliquid cæteris uitæ usibus, atque actionibus. Quibus
 siqua in parte prorsus mentem intenderis, difficile admodũ ad hãc ipsã
 iuuaberis uaticinio. non enim est cuiuslibet temporis, aut loci apparatus,
 supellectilemque capere ritibus sacris subministrantẽ. neque facile est
 secum circumferre instrumenta solemnibus necessaria, Atque ut alia
 prætermittam. ubi nuper coaceruata supplicia sunt, immitis quædam
 est onerositas cauæ nauis, quibus cum & aliæ sacrorum partes accedũt
 descripti homines uidelicet atque testes, sic enim dictu uerũ est, quando
 nostrum hoc seculum multa per legum ministros solet enuntiare. quo-
 rum

DE SOMNIIS

rum opera iam diuulgati sacrorum ritus in profani uulgi conspectum
auditumq; uenerunt. Præter enim id, quod infestum est, atque miserum
(ut arbitror) his incumbere Deo proculdubio est iuifum, nam non ex-
pectare uolentem aliquem. sed in pulsu uestibusque mouere, nihil aliud
est q̄ uim inferre, quod quidē nec apud homines factū conditor ipse le-
gum reliquerit impunitum. Itaque præter hæc omnia, quæ per ardua sunt
apud eos, qui futurum ita rimantur. accedit & actionis ipsius intermissio
frequens, & dum uagamur extorres artis ipsius obmissio. non enim le-
ue opus est oberrantes passim sarcinas ad eiusmodi uaticinū secum ferre.
Vaticinii uero somnio uenientis ipse quisq; est instrumentū, ut neque
uolentibus quidē oraculū eiusmodi dimittere liceat, sed cum manenti-
bus permanet, cū peregrinantibus æque cōmigrat. cōmilitat quoq; si-
mulq; ciuilia tractat, corrusticatur, atque cōmercatur. Vaticinium hoc
nec inuidæ ciuitatis leges uetant, neque uetare possent, etiam si uoluerit.
non enim habent, quo uaticinantē eiusmodi reprobēt. quid enim dor-
mientes iniuriamur? sed neque tyrānus in somnia uidere prohibeat, nisi
forte somnū ex urbe procul expulerit, sed & dementis esset impossibilia
uelle, & impii, mandare naturæ, Deoq; contraria.

Quam utile uaticinium, & optandum, præsertim per somnia.

D hoc igitur uaticinium accedere decet foeminas, atq; uiros,
a antiquos & iuuenes, pauperes, atq; diuites, priuatos, & princi-
pes, rusticos, & urbanos, elegantes, atque plebeos. non genus,
non ætatem, non fortunam, non artem aliquam respuit. omnibus pas-
sim adest propheta paratus, consultor bonus, & tacitus. sacrorum præ-
ceptor, atque discipulus. prædicat quidem bonum, ut anticipans usum
uoluptatem habeat longiorem. prædicat & malū, ut caueam⁹ incōmo-
dum, atque propulsemus. & enim quæcūque siue species genus homi-
num nutriendes optima blandaque porrigunt, siue metus affert. proui-
da, & utilia omnia somniis insunt, atque a nullo prorsus ita sperare per-
suademur, tam & si sperandi munus adeo in natura plurimū est, atq; sa-
lutare, ut sophistæ prædicent elegantes, nec optaturos fuisse homines ui-
uere sic affectos. quemadmodum sunt ab initio constituti. Respuerent
enim sic uiuere difficultatibus uitæ compulsi, nisi Prometheus naturæ
spem ipsam inseruisset, tanquam perseverandi in uita remedium, cui⁹
illecebris irretiti, quod expectant in futurum, præsentis statu fidelius ar-
bitrantur. Habet autem spes ipsa uim tantam, ut uictis compedibus si-
quādo licuerit, incideritque, pro uoto sperare (ut ita dicam) soluitur. mi-

SYNESIVS

litat, subito duplo proficit. Paulo post regit manipulum, mox ducit exercitum, uincit, mactat, coronatur, conuiuia ponit, mensam parat si placeat sicutam, si libet, & medicam. Interea oblitus est pedum, donec iam est ducturus exercitum. atqui hoc est re uera somniantis, & uigilantis somnium. nam circa idem subiectum uersantur utraque scilicet circa naturam phantasticam, quam quotiens formare statuimus imaginibus, unã hanc in primis affert utilitatem. delinit enim uitam nostram lætitia, animæque spe uaga blanditur, atque ita nos à sensu reuocat molestorum.

Exhortatio ad uaticinium somnii comparandum, atque de imaginationis efficacia.

Vando uero natura phantastica proprio munere nobis præsidens spem nobis excitat, id autem accidit somniantibus. somniale promissum tanquã dei pignus habemus, quamobrem iam aliquis animum suum alacriter instruens tanquam grandioribus usurus muneribus, quæ in somnium proposuerat, lucrum reportat geminum, tum quod ante rem ipsam gaudet, tum quod partis aliquando rebus scienter utitur, propterea quod iam diu de his fuerit meditat⁹ tanquam uitæ admodum competentibus. Iam uero quam Pindarus spem laudauit de uiro scilicet felice loquit⁹ dicens, spem huic almã cor dulce nutrire, eumque comitari, quæ mortalium undique nutabundam mentem maxime regit, eiusmodi spem inquam ab eo decãtatam. dixerit aliquis, non esse fallacem hanc, quæ decipit uigilantes, quam ipsi nobis effingimus, sed totum hoc ad somnialem speciem potius attinere, atque Pindaro dictum ad celebrandam partem exiguam somniorum. Vaticinium igitur somniare unã cum arte prosequens, quod apparet, speciem exhibet firmiorem, ut non uilioris esse generis nõ uideatur. Penelope uero apud Homerum duas somniorum portas inducit, affirmatque dimidium esse fallax, quoniam somniorum sapientiam non habebat, si enim artẽ scite ad hæc habuisset, omnia utique per portam corneam traduxisset. Inducitur ergo illic redarguta, inscitiamque confessura circa ipsam uisionem, cui nõ credidit, cum credere debuisset, Anseres quidem proci. Ego uero Vxiles sum aquila, hic autem erat contubernalis, atque id erga illum de uisione nugabatur. Videor equidem Homerum hic audire dicentem, non decere diffidere somniis, uel utetium debilitatem ad uisorum transferre naturam, apud quem nec Agamẽnon iuste somnium criminatur, ut fallax, cum male accepisset oraculum de uictoria dicens, iubeo tethoracibus armare galeatos achiuos. nũc enim ceperis

DE SOMNIIS

ceperis amplissimam urbem. Properat igitur Agamēnon tanquam repente propriis uiribus urbem expugnaturus, ubi quod omnino dictū est ab oraculo obaudiuit, neque seruauit. Inquit enim oraculum, superabit sane, si totum omnino exercitum græcorum armauerit. at uero neq; Achilles tūc, neque myrmidonum phalanx processit in prælium, pars nimirum exercitus præstantissima.

Quantam spem nobis uaticinium somnii præbeat.

Uitas utique laudes accumulauim⁹, uerūtamē quasi desipui. **M** quod enim uaticinium somniale cōnauigat nobis, & cōmōratur, cōmilitat, & cōmercatur, omnibusque omnia cōministrat, paulo ante prædiximus. beneficia uero mihi inde collata nondum memorauim, tam & si in nullo magis quam philosophiæ cōmercio cum hominibus cōmunicare solet, multa sane uigiliæ dubia. Postquam dormitum accessimus, partim patefacit omnino, partim nobiscum ambigit, & nunc quidē, qui somniat interrogare uidetur, & discere. nunc etiā inuenire. Mihi quidem sæpe libros mecum una, mentem enim instruxit, orationem composuit, diem partim quidem describeret, partim etiā cōmutaret, quādoque uero & totam linguæ dispositionē stolidam, atq; tumentem nominū nouitate ob nimium atthæ linguæ antiquioris, duriorisq; amorem uaticinium hoc per deum corrigens, & partim quidem dictans, partim uero, quid sit ostendens tumores quosdam ingenitos linguæ deliniens leuigauit, tumorem expulit. modūque adhibuit. Atqui, & dum quandoque uenarer uires mihi insidiāsque subministrabat aduersum feras arte quadam currentes, atque latentes, quandoq; etiam defatigato castrāque dissoluenti istare præcepit, promisitque fortunam in dominam, adeo ut dulce foret uenationibus immorari alacriter confidenti. Diuinationo uero eiusmodi cū primum deesset, domina aderat, & fortuna. hæc sane monstrabat examina irretitarum captarūque ferarum. mihi quidem uita libri sunt, atque uenatio. quoniam nunquam legationibus fungi desiderauim, existimans non conferre tres annos è uita uidere nefastos. uerum & tunc plurimum hoc uaticinio, & maxime sum adiuutus. Insidias enim contra me magorum animas ciuitantium reddidit impotentes, tum patefaciens occulta, tū ex omnibus discriminibus liberans. Itaque & publica mihi disposuit, ut ciuitates optime regerentur. Regi quoque magno maiori me fiducia, quam græcorum aliquem unquam, conciliauit.

M iii

SYNESIUS

Somnium affatim nobis uaticinia præstat.

c Aeteris quidè cura est aliorū, hoc autem adest omnibus. bonus unicuique dæmon, atque iis, qui uigilantes meditati sunt artificiose aliquid inuenire, præceptor occurrit. A deo sapiens res est anima ocium agens à sensuum colluuiione forensium animæ naturas undique inferentium alienas. Anima nāque quotcūque species habet, & quotcūque accipere solet à mente facta, quandoque sola perspicuas exhibet ad interiora conuersis, & quæ ueniunt à diuino traducit. Nā animæ ita se habenti Deus quoque mundanus se prorsus adiungit, propterea quod animæ ipsius natura ex eodem simul, atque ille profluxit. Hæc igitur genera somniorum diuiniora cēsantur, atque uel omnino, uel quasi penitus integra sunt, atque perspicua, minimèque artis indigent adminiculo. Sed hæc quidem solis cōtingunt hominibus uirtute uiuentibus, uel per prudentiam, uel per consuetudinem acquisita. sin autem aliquando & aliorum alicui forte contingant, uix quidem. quāuis forte accident. Verum non in exiguo quodam somnium generosum cui libet accidet, reliquum uero multiplex, atque communissimū genus, illud est omnino reconditum, cuius gratia artem necesse est adhibere. originem nanque habet absurdam (ut ita dixerim) atque monstrosam. cumque ex talibus quibusdam pululet, progreditur obscurissimum. sic enim somniorum se res habet, ut dicam.

Vaticinium somniorum præsto omnibus adest.

a Bonibus, quæ uniuersi natura comprehenduntur, siue sint in præsentia, siue facta fuerint in præterito, siue futura dicantur, nam & hi sunt quidam existentia modi. idola profluunt, & ab eorum substantia iugiter euibrantur. si enim sensibile quidlibet est *είδος*, id est species in materia, cū materia simul extensa. deprehendimus autem ex composito materiam foras effluere. ratio certe dicat, formarum quoque naturam extrinsecus per idola deriuari, ut ex utraque parte ea, quæ in generatione uersantur, ab ipsa entis dignitate degenerent. Omnium uero, quæ diximus idolorum à reb⁹ ubique manantium spiritus ipse phantasticus speculum est certe clarissimum. Aliter enim circumeuntia, & à statu labentia, tum ob indefinitatem essendi, tum quia à nullo entium cognoscuntur, cum primum irretiuntur in spiritus animales, qui & ipsi quidem sunt Idola, sed in natura habentia sedem, his per tinus innituntur, & tanquam in domiciliis conuiescunt. Eorum igitur, quæ facta sunt, utpote, quæ in essendi actum iam processerunt perspicua

DE SOMNIIS

spicua passim Idola demittuntur, donec temporis diuturnitate debilia tãdem exiguaque euadant. Eorum uero quæ in præsentia sunt, utpote, quæ adhuc in se consistunt ualidiora prorsus, & manifestissima simulacra perueniunt, sed futurorum indefinita sunt, & ad modum indiscreta. Sunt enim hæc præuolumina quædam rerum nondum præsentium & efflorescentiæ, quædam adhuc imperfectæ naturæ quasi proficientes forasque saltantes, & tanquam delitescentium seminum obscura signacula. Hanc ob causam ad res futuras opusest arte, ab eis enī idola obumbrata imaginēsq; obscuræ pcedunt nimirū nō ut à p̄sētibus manifestæ.

Ab omnibus profluunt simulacra, quorum speculum receptaculumque est species ipse phantasticus.

m Irabilis quidem natura imaginum ita se prorsus habentium, ut à rebus nondum effectis efficiantur. Itaque iam aliquid de hac arte dicendum, qua ratione ualeat comparari. Optimum est in primis, ita diuinum spiritū præparasse, ut dignus euadat, cui intellectus, & deus innotescat, atque præsideat. Imaginum uero indefinitarū non sit amplius susceptaculum. educatio autem spiritus optima est, tū per philosophiæ studium perturbatos sedare animi motus, quib⁹ excitationis spiritus ipse quasi regio quædam penitus occupatur, tum per moderatum temperatūque uictum, & animal sic afficere, ut minime incitabūdum sit, & ita componere corpus ultimum, ut fluctus minime moueat, nam usque ad primum unda redundat. Oportet autem primum semper iconcussū imperturbatūque seruare. Quoniam uero id optare quidem unicuique facile, cōsequi uero præceteris arduū. nos autē desideramus somnium esse nullis inutilem age iam uel in rebus indeterminatis terminum aliquem perquiramus. hoc est artem circa idola, id est imagines statuamus. habent se uero hunc in modum.

Quomodo somnia interpretari possimus.

q Vi frequenter maria nauigant, si quando scopulum aliquem obuium habent, in quem ascendentes urbem aliquam inde prospiciant, quotiens eundem scopulum uiderit, eandem inter se significant ciuitatem. quin etiam sæpe duces exercitus, quos nōdū uidemus, interim à p̄cursoribus statim affore coniectamus, nā & antea semp̄ eisdē p̄currētibus subseq̄ cōsueuerūt. eadē ratione p̄ idola res ubiq; futuras p̄signare solemus. Antecedētia. n̄ sunt eadē rebus eisdē similiaq; similibus. Quemadmodū igitur gubernatoris ignauia est, eadem occurrente scopulo non agnoscere, neq; prædicere quibus littoribus applicat.

SYNESIVS

talisque gubernator coniecturarum subsidio caret. Sic & qui in idem uisum sapius incidens, nisi iam designauerit, quem potissimum euentum sibi portenderit, siue passionem, siue fortunam, siue actionem. uita dementer utitur non aliter, quam naui gubernator eiusmodi. Solemus & iouia signa in aere circumfuso notare, sic circa lunam orbicularem aream intuentes procellas fore uaticinamur. quoniam eandem intuitis sapius consecuti sint uenti. huc tendit & poeticum illud, hinc sane tempestas, hinc tranquillitas designatur orbicularis. nāque area fracta uentos, euanesceus uero portendit tranquillitatem. duo quidem circuli tempestatem præcedunt. uehementiorem uero portendit procellam circulus triplicatus, magis etiam si niger occurrerit, magis in super si frangatur. sic in omnibus & Aristoteles, & ratio dicat, sensu quidem memoriam, memoria uero experientiam, atque peritiam, hac artem, denique cōprobari. Similiter & circa somnia debemus incedere.

Non potest communis, eademque regula somniorum interpretā dorum singulis adhiberi.

P
Lerique libros de obseruantia somniorum eiusmodi multos composuerunt. Ego autem hæc omnia rideo, iudicans prodesse perparum. non enim sicut corpus hoc ultimum, id est elementorum inter se conciliatorum, coitus suscipere potest artem uniuersalem, sermonemque naturæ pariter subsequenter. nam ut plurimum eadem patitur ab eisdem, cum in rebus conformibus exigua sit inter se discrepantia, quod uero in eis præter naturam se habens ægrotat, latere non solet. ideoque nec utimur tali quadam indice regula, non inquam ita se habet spiritus ipse phantasticus, sed & ab origine prima aliud discrepauit ab alio. alius enim cum sphaera congruit alia, quatenus in eius temperatione, illa præualet, aut illa. Hinc poeticum illud, præcipue uero animæ beatissimæ animarum calitus in terram profluunt, atque illæ præcæteris opulentissimæ, & inextimabilia fila sortite, Quæcūque munus fortitæ sunt à splendido Rege, & quæ ab ipso Ioue ueniunt potentis filo necessitatis, hoc in super erat, quod clam inuuit, & timens, ubi tradidit unicuique animæ collegam stellam siue cōfertā. Animæ uero & à natura sua delapsæ, ex eo quod circa materiā libenti⁹ habitāt, hæc quod minus, illa uero magis, quaten⁹ unaquæque ipsa quasi lancis inclinatione usa est, infeliciter spiritum iniquauit. In habitāt igitur corpora sic affectæ, totaque ide uita in delicto morboque species agitur, certe præter na

ter na

DE SOMNIIS

ter naturam, quantum ad generositatem species attinet, secundum uero naturam quantum spectat ad animal, nam à spiritu sic affecto é animatum, nisi & ipsi natura sit ordo, in quem à seipso est, ordinatur, prauitate, uirtutéque utens, nihil enim æque, ac spiritus, facile est, atque uertibile. Quoniam igitur pacto in rebus inter se dissimilibus, tum natura, tum lege, tum passionibus resultant, & apparent eadem ab eisdem: certe neque fit ita, neque fieri potest, Quo enim modo aqua turbida simul, atque per spicua, siue agitata simul, atque quieta sub eadem forma similiter affici potest: sin autem & conditio turbida alia sit in alio secundum colorum differentias, atque ipsi motus in configurationibus uariis, sic utique unum quidem erit genere aberrare à sincera prorsus imagine, specie uero diuersum. Siue igitur Phemonoe, siue Melampus, siue alius quisquam profiteatur comunem de rebus eiusmodi regulam definire, ac penitus ordinare, queremus ab eis, numquid speculum, tum rectum, tum peruersum, tum ex materiis dissimilibus similem obiecti reddere possit imaginem? Sed illi nec à principio quidem de spiritu philosophati sunt quicquam. Proprium uero ipsorum spiritum, ut cumque se habeat, omnium esse regulam existimant, & examen. atque ego quidem non nego per omnia inter se differentia, congruentiam quoque aliquam inueniri. sed enim ipsum quod obscurum est, dispersum, euadit obscurius, erat & ab initio difficile cognitu rei præexilientis idolum. Difficilius quoque in uno quoque modo, more uel percipere aliquid comuni uiso persimile, atque prorsus accommodatum.

Vnusquisque somnia sua, & suos inde obseruat euentus.

Is de causis nullo modo sperandum est, leges in somniis statui posse
h cunctis æque communes, debet autem potius unus quisque se ipsum quasi artis habere materiam, & in memoria scribere potest qualia uisa, in quales euentus incidit. non enim difficile admodum hitus congregabit circa rem, quam usu quodam uel indigentia meditatur, usus namque necessitasue meditatione memorie suggerit, Præsertim quando ubique materia suppetit, In somniis autem nihil est abundantius, nihil iterum quod animos ad se magis adducat. Nam & stultos compellunt ad aliquid de somniis meditandum, atque curandum adeo, ut turpe sit futurum, homines implentes à pubertate decenium altero uate adhuc indigere, nec iam penes se ipsos multas eiusmodi artis regulas cumulasse. Operæ pretium utique foret, uisa, & accidentia sigillatim, tum uigiliae, tum somni, litteris commendare, nisi consuetudo ciuili nouitate huius

excogitationis horreret. hac ipsi uenia iudicamus diurnalibus annotationibus, annotationes quoque nocturnales esse quotidie coniungendas, atque ita utriusque uitæ humanæ status tenere actus commentariis commendatos. uitam nanque aliquam in imaginatione positam ratio posuit, nunc quidem meliorem media uita, nunc uero deteriorem. Quantum uidelicet sanitatis, aut morbi spiritus habet. Sic igitur si sedula quadam opera obseruationem huiusmodi prosequamur, ex qua ars paulatim accumulatur, dum nihil dilabitur à memoria, & alioquin urbana hæc erit oblectatio, & exercitatio animi, dum nostra, tum uigiliæ tum somni honoramus historia, & ad eloquentiam hæc exercitatio conferet. Quibus enim curæ est exercitatio linguæ nullum (ut arbitror) est inuentum hoc accommodatius ad dicendi facultatem in omnibus exercendam. si enim leuius sophista scripta quotidiana tradit esse optimos præceptores ad singula passim apte dicenda, propterea quod neque minima negligantur, sed oporteat omnia tum grauium, tum leuium eloqui, cur non etiam nocturnas annotationes interpretationis gratia colere debeamus.

Quam uaria, & fallax, & lasciua sit in somniis phantasia.

Querit utique aliquis quantum opus aggressus fuerit, qui sermonem uisis adæquare uoluerit, in quibus separantur quidem, quæ natura cohæret, coniunguntur autem, quæ sunt natura discretæ, atque & ratione disputationeque opus est ad hæc, ut uisum, quod non occurrit, occurrat, neque etiam leue opus est motionem prodigiosam, atque obsurdam suborientem animæ in alterum traducere modum. Quando uero phantasia expelluntur quidem ab essendi munere, quæ sunt, introducuntur uero uicissim in eam, quæ nusquam, & nullo modo uel sunt, uel naturaliter existere possunt, quisnam modus est uisis intrinsecus incogitabilibus abstruere naturam prorsus inominabilem. Hæc autem ista, neque spes multas, simulque omnes, neque cum tempore ferens ostendit, tam & si hæc, ut hæc, & porrigit somnium incidit. Putamus. n. quicquid uoluerit animis occursum, in quibus sane omnibus exprimendis longius immorari, & id quod absque inaptitudine perfectissimi oratoris est opus, exultat quidem hæc in somnio & iactabunda materia aduersus ipsam dignoscendi naturam, plus aliquid inferens, quam simplex existimatio ferat. neque enim absque passione circa uisa uersamur, sed uehementes quidem, constitutiones affectionesque contingunt, odia quoque non minima ueniunt, & frequentia circa hæc ueneficia dormientibus imminet. uoluptas sane tunc maxime preualet, atque hic uitæ status propensus admodum blandissimis illecebris est obnoxius. usque adeo, ut subolescant animo amores, & odia in uigiliam duratura.

Quam pro

DE SOMNIIS

Quam prodigiosa in somniis uarietas phantasia.

I quis autem non uana sit locuturus, sed cuius gratia sermo est institutus absolutus, in hac ipsa uidelicet affectione, eiusdemque existimationibus, perceptionibusque constituere auditorem, uerbis utique, quae moueant egebit. Iam uero & aliquis simul uincit, gloriatur, uolat, capit. non omnia phantasia. Oratio uero quomodo capiet, dormit aliquis somnium, & in somnia uidet, ac surgit interea dormiens, ut existimat, & iacens excutit somnum. Philosophatur, & aliquid de apparente somnio utrumque nouit, atque hoc est somnium, illud uero duplex. deinde non adhibet fidem, putatque quod adest, & seuerum, & quae apparet esse uiuentia. Hinc ergo totis uiribus concertatur, & somniat aliquis certamen aduersus se ipsum, tum dimittere, tum etiam excitare, Periculumque sui facere, & fallaciam deprehendere. Ferunt sane Aloadas pendere poenas, quod thessalicos montes super extruserint contra deos. dormientem uero nulla inuitabilis sententiae lex aliquando uetat seipsum in altum a terris atollere fortunatius Icaro, & aquilas superare uolatu, sumas quinetiam sphaeras superuolare, ubi & aliquis eminus orbem terrae considerat, & hunc non inspectum lunae significat. Licet & disputare cum stellis, atque cum diis occultis in mundo congregari. Quando enim factu difficillimum est, fit ibi facillimum, tunc manifesti palam dii prorsus occurrunt, neque horum nulla est inuidia. Paulopost in terris residet, neque processit quidem, sed pertinens adest, nihil. non magis est proprium somnio, quam interciperi medium, nec agere tempore, sic utique statim loquitur cum ouiculis, atque balatum putat esse sermonem, & quod locutus intelligit. adeo, itaque noua, adeo lata est argumeto materia, prout in ciacque tractandi, si quis in somniis contulerit accommodare sermones. arbitror eadem fabulas quoque sua ab isomniis licentia & copia accepisse, in quibus pauo loquitur, & uulpes, & mare, tam & si haec exigua sunt, si cum in somnio licentia conferantur. atque fabulae quae quis sint pars minima somniorum, tamen a sophistis coluntur, ac dignae interpretatione censentur, deceret uero quibus principium artis est fabula, eisdem in somnium esse finem. praesertim cum non frustra in his dicendi facultas exerceatur, quemadmodum, nec in fabulistis, sed profundioris sententiae aliquid ibi lateat.

Quod utile sit uitae simul, & eloquentiae notare quotidie quae somnia ueris, quae feceris, quae tibi contingerint.

Ccingat se igitur unusquisque, cui datur otium, suppetitque uictus ad omnia conscribenda, quae uel uigilanti, uel dormienti contingunt, expendat in hoc temporis aliquid a quo quidem optimum est, quod alibi

Ex Mi

itelligentia cōpatur uaticiniū. s. artem quā laudauimus cōgregare. qua
 quidē re nihil esse pōt utilius, quin etiā neq; dicendi ratio, hinc obiecta
 erit tantaꝝ cōsequentia rerū. Philosopho sane tractatus eiusmōi ludus
 erit, atq; solatiū, dū nimia mentis remittet intentionē, quē admodū scy
 tæ sagittarii solent arcū. Rhetori uero tanq̄ demonstrationū suarū sūmā
 & apicē eiusmōi statuemus. qm̄ non opportune dicendi facundiā, uehe
 mentiāq; exercere uident, Milciadi iquā, atq; Cimoni, & quibusdā etiā
 ignobilibus, ac opulento, & inopi, ciuilia quoq; habētibus odio. Pro q̄
 bus equidē antiquos etiā uidi uiros in theatro acriter cōcertātes, quāquā
 erant philosophiē noīe uenerabiles. & uterque (ut uidebatur) produxe
 rat barbæ talentum. Verum non prohibuit eos professionis reuerentia
 inconuitia, iurgiaque efferri, & immodeste circumuertere manus in di
 sponendis s̄monibus abunde p̄ uiribus, sicut ego tunc arbitrabar, ido
 neis. ut aut̄ retulerūt, q̄ me postea docuere, neq; tūc erāt illi, neq; aliquādo
 fuerāt, nedum idonei, sed nec ab initio in natura quo. n. pacto ciuilitas
 erit eiusmōi, quæ uictori p̄miū dederit it̄ficiētī ciuē aliter de repu. sen
 tientē. Iam uero quicūq; nonagenari⁹ figmentū adhuc meditat̄ atq; cō
 tendit, i quod nō tēpus uerboꝝ differat ueritatē. Omnino nomē quidē
 ipsum meditationis itelligere mihi uidentur, ubi aiunt p̄ aliud se stude
 re, hi autē apparatū esse finē exitimarūt, uiāq; ipsam, qua oportet icede
 re pro termino coluerūt. Ipsā nāq; meditationē fecere certamē. Quē ad
 modū siq̄stum in palæstra exercuerit strenue manus Pancratiū in ludis
 profiteatur olympicis adeo igitur, & mētis ariditas & affluentia uerboꝝ
 homines occupauit, ut esse uideantur aliqui in dicēdo quidē potentes.
 non habentes aut̄ quid sit eloquendū. cū tamē oportuerit ita se cōpasse
 quē admodū Archiloc⁹ & Alcæus, quoꝝ uterq; propriæ uitæ gratia ero
 garūt uocis canore dulcedinē. itaq; posteritas memoria tenet, quib⁹ ob
 lectabantur, quib⁹ uedolebāt. non. n. i argumētis cōfictis uanos effude
 re sermones, quē admodū recēs hoc sapientū genus facere solet, neq; aliis
 suū largiti sunt bonū. sicut Stesichorus, & Homerus, qui gen⁹ quidē he
 roicū carminib⁹ suis illustrius reddiderūt, unde, & nos ad uirtutē p̄feci
 mus imitandā. Illi uero q̄tū in eis ē neglecti uidentur, de quibus nihil am
 plius hēmus dicere, nisi q̄ strenui fuere poetæ. Quisq; igitur apud poste
 ros exoptat memoriā cōfiditq; mandare posse litteris imortalia p̄sequa
 tur scribendi rationē à nobis p̄ter cōmunē cōsuetudinē in p̄sentia cōpro
 batā. Deponat se ipsum audacter apud tēpus. Fidus. n. est custos, quando
 secundū deum huic aliquid creditur

FINIS

Ex Mi